

педагогічної системи (В.Беспалько). В персоніологічних теоріях Г.Меррея, Дж.Келлі, Б.Скіннера, Е.Фромма, К.Роджерса, А.Адлера, А.Бандури доводиться, що потреба в персоналізації - як і потреба бути особистістю – це не завжди усвідомлювана глибинна основа багатьох форм спілкування між людьми (альтруїзм, прагнення до самовизначення та визнання іншого тощо). Єдиний ефективний шлях задоволення потреби в персоналізації – діяльність, в якій людина продовжує себе, “трансляючи” іншим свою індивідуальність за допомогою найтонших психологічних процесів включення установок [3, с. 323].

Основним шляхом персоналізації особистості вчителя/викладача є продуктивна педагогічна діяльність як особливий вид соціалізації, що підпорядкований формуванню його світогляду, свідомості, поведінки. Здатність вчителя/викладача до персоналізації дозволяє йому здійснювати соціально значущі дії з духовно-естетичного перетворення людей. На практиці цей феномен забезпечується багатством внутрішнього світу педагога як суб’єкта педагогічної взаємодії, різноманітністю засобів (комунікативних, професійно-технологічних), за допомогою яких він може здійснювати персоналізуючий вплив на учнів або студентів у процесі навчально-виховної діяльності.

Для того, щоб суб’єктність як якісна характеристика дій майбутнього педагога-музиканта знайшла утілення в реальних практичних проявах, необхідно в процесі фахової підготовки дотримання низки умов, як от: виявлення та стимулювання особистісного ресурсу студента у відповідності до набутих компетентностей; раціональне застосування механізмів мотивації і стимулювання поведінки; інтенсифікація перебігу само-процесів в особистості педагога, здатності самостійно, через внутрішній діалог бачити результати своєї діяльності, особистісні й професійні можливості, потреби в змінах; формування позитивної “Я-концепції”; усвідомлення студентами причинно-наслідкових зв’язків між різними ускладненнями у власній діяльності, проектування можливих шляхів вирішення протиріч та складання індивідуальної програми практичної підготовки з самоорганізації змін.

Таким чином, суб’єктність практичної підготовки студентів мистецько-педагогічних спеціальностей – стрижнева сутнісна якість продуктивно орієнтованого навчально-виховного процесу, що, з одного боку, забезпечує дієвість набутих студентом у процесі навчання фахових знань та умінь, а з іншого – сприяє персоналізованому розвитку майбутніх педагогів в системі багаторівневих суб’єкт-суб’єктних відносин. Взаємодія внутрішніх і зовнішніх, змістових та процесуальних чинників практико орієнтованого навчання формує певний інтегрований освітній продукт - конкурентоспроможних педагогів-музикантів нового типу.

Література

1. Бойко А.М. Виховання людини: нове і вічне / А.М. Бойко. – Полтава: Техсервіс, 2006. – 568 с.
2. Лист МОН України керівникам вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації всіх форм власності і підпорядкування “Про практичну підготовку студентів” від 07.02.09 № 1/9-93 // Вища школа: науково-практичне вид. – №10. - 2009. – с.25 – 32.
3. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів. – Х.: Прапор, 2009. – 692 с.

УДК 378.016:78:004

Бордюк О.М.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

У статті розглядаються можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підготовки вчителя мистецьких дисциплін. Розкрито сутність та можливості використання ІКТ, які сприяють становленню сучасної мистецької освіти.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, мультимедіа-засоби, інформологія, інформаційна педагогіка, інформаційно-навчальна діяльність, вчитель мистецьких дисциплін.

В статье рассматриваются возможности использования информационно-коммуникационных технологий в процессе подготовки учителя художественно-образовательного цикла. Раскрыты сущность и возможности использования информационно-коммуникационных технологий, которые способствуют становлению современного художественного образования.

Ключевые слова: *информационно-коммуникационные технологии, мультимедийные средства, информология, информационно-учебная деятельность, информационная педагогика, учитель художественных дисциплин.*

This article discusses the possibility of using information and communication technologies in the process of preparation of the teacher of art education cycle. The essence and the possibility of using information and communication technologies that contribute to the formation of contemporary art education.

Keywords: *information and communication technologies, multimedia, informology, information and training activities, information pedagogy, teacher of art disciplines.*

Модернізація системи вищої освіти України, прогресивні освітні реалії сьогодення активізували пошуки нових, більш ефективних підходів, орієнтованих на підвищення наукових знань студентів, їх уміння оперувати інформацією, активно діяти, швидко ухвалювати рішення. Відповідно навчальний процес у сучасному вищому навчальному закладі має бути спрямованим на підготовку конкурентоспроможних фахівців, готових до швидкого опрацювання значного обсягу навчальної інформації й оригінального вирішення завдань за рахунок забезпечення сучасними інформаційними технологіями навчання.

У такому контексті важливого значення набуває інформаційна підготовка майбутніх учителів мистецьких дисциплін, яка активізує їх пізнавальний і креативний потенціал, формує знання та вміння, необхідні у майбутній професійній діяльності. Йдеться, власне, про підвищення ефективності мистецької освіти завдяки впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій, оскільки вони змінюють способи подання наукової інформації, забезпечують індивідуалізацію навчання, створюючи нові форми взаємодії викладача і студента у процесі вирішення різних пізнавальних завдань. Таким чином, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) можна розглядати як нові інтелектуальні засоби, що впливають на подальший розвиток мистецької освіти.

Сьогодні інформація відіграє нову роль у суспільному житті. Всебічний аналіз понять “технологія”, “інформація”, “комунікація” та “телекомунікація” дозволяє обґрунтувати їх роль і значення у процесі підготовки вчителя мистецьких дисциплін.

Сучасна наукова література розкриває різноманітні точки зору щодо визначення поняття "технологія", яке походить від грецької (techne-мистецтво, майстерність, уміння та logos - слово, поняття, вчення), і означає: сукупність методів, які використовуються у будь-якому процесі; "знання обробки матеріалу" або "вчення про майстерність"; сукупність операцій, що здійснюються певним способом і в певній послідовності для досягнення наперед визначених цілей [6, с. 3].

У педагогіку дане поняття прийшло з виробництва, де означало сукупність методів обробки, виготовлення, зміни стану, властивостей, форми сировини, матеріалу чи напівфабрикату, що використовується у процесі виробництва продукції. Послідовність використання методів у кожному технологічному процесі відіграє роль алгоритму, за допомогою якого отримується запланований результат. Технології досягнення одного й того ж результату можуть змінюватись, вдосконалюватись за рахунок поновлення або вдосконалення методів.

В освітянській галузі поняття "технологія" зазнало певної трансформації – від "технології в освіті" (technology in education) до "технології освіти" (technology of education), у подальшому до "педагогічної технології" (education al technology). Алерозглядаючи це поняття у педагогічному аспекті, у науковців й досі відсутня єдність думок щодо його сутності. Звідси – похідне поняття "педагогічна технологія" також має низку визначень та тлумачень у наукових колах.

Так, Т. Сакамото бачить "педагогічну технологію" як впровадження у педагогіку системного способу мислення, який можна інакше назвати "систематизацією освіти" або "систематизацією класного навчання" [8].

Ю. Азаров вважає, що "педагогічна технологія" містить в собі матеріально-технічне і правове забезпечення навчально-виховного процесу, просторово-часові фактори, метод, засоби та форми роботи, педагогічну майстерність усіх учасників навчально-виховного процесу, набір обов'язкових видів діяльності, що виконує кожен учень [1, с.205].

На думку І. Зязюна, "педагогічна технологія" – це сфера знань, яка включає методи, засоби навчання і теорію їх використання для досягнення цілей освіти [3, с. 23].

Такою розбіжністю пояснюється широка вживаність цього терміна у різноманітних видах педагогічної діяльності. Наприклад:

- *технологія навчального процесу* - сукупність методів і засобів, що використовуються викладачем для реалізації дидактичних принципів з метою підвищення ефективності навчального процесу;
- *технологія навчання* – це система матеріальних та ідеальних засобів, що використовуються в навчанні, та способи їх функціонування;
- *інформаційна технологія навчання*- технологічний процес навчання за допомогою ПК;
- *інтеграційна технологія* - це дидактична система, що забезпечує інтеграцію міжпредметних знань і умінь, різних видів діяльності на рівні інтегрованих курсів, навчальних тем, навчальних проблем, уроків, навчальних днів та інших форм організації навчання;
- *інформаційно-комп'ютерні технології* - технології, які розрізняються в дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі діалогу "учень-машина" за допомогою різного виду навчальних програм (інформаційних, контролюючих, тренінгових тощо).

Останнім часом у всіх галузях людської діяльності, зокрема і в педагогічній, зростає роль інформаційних процесів, збільшується необхідність споживання інформації, засобів її використання, зберігання, опрацювання, що у свою чергу спонукає до необхідності якісного використання відповідних за рівнем технологій в професійній діяльності.

Насичення суспільства різноманітною інформацією зростає велетенськими кроками, відповідно посилюються вимоги до інформації, де основною проблемою стає не здобуття її, а швидке отримання та засвоєння значних обсягів знань. Об'єм наукової інформації, в тому числі і педагогічної, кожні п'ять років зростає вдвічі. Така тенденція сприяє розвитку здібностей людини сприймати та обробляти інформацію, а також створенню нових відповідних технічних засобів її використання для подальшого удосконалення навчального процесу та соціальних відносин.

Тому особливого значення набуває формування у майбутніх вчителів мистецьких дисциплін *професійних навичок* застосовувати ІКТ, а також використовувати їх у своїй фаховій діяльності. На думку І. Малицької, необхідність ретельного відбору та аналізу науково-педагогічної інформації допоможе запобігти механічному та сліпому запозиченню досвіду зарубіжної школи та впровадженню інноваційних навчальних технологій без урахування особливостей та потреб української освіти [4, с. 73-76].

Усі ці передумови сприяють становленню нової галузі науки – інформаційної педагогіки, яка досліджує інформаційні процеси в педагогічних явищах. Інформаційну педагогіку слід розглядати як теорію та практику навчання, перетворення, передачі та засвоєння інформації в навчально-виховному. Оскільки вона дає можливість не лише змінити форми і методи навчальної роботи, але й істотно трансформувати і збагатити освітні парадигми.

Таким чином, інформаційна педагогіка виявляє закономірності процесу взаємодії освіти та інформатики, наприклад: необхідність проведення комп'ютеризації процесу навчання, тенденції безперервної освіти на основі засобів ІКТ, пріоритетності людської діяльності, педагогічних методів навчання в сучасних людино-машинних системах.

Тож, інформаційні процеси, що відбуваються в суспільстві, стають необхідною складовою соціуму. За допомогою інформаційних процесів людство здобуває суспільно-

історичний досвід попередніх поколінь. Зароджується інформологія - загальна наука (мета-наука) про інформацію, формування якої стало об'єктивною необхідністю яка об'єднує вивчення всіх проявів і сторін інформації та процесів пов'язаних з нею.[7, с. 10].

У цьому контексті, суттєвим допоміжним матеріалом для формування мистецьких уявлень та понять є навчальна інформація, яка міститься у програмних засобах. При використанні цих засобів вчитель і студент знаходяться в одному інформаційному просторі та відповідно, у нерозривному зв'язку, що у свою чергу створює інформаційну взаємодію.

Науковці А. Воротнікова та Т. Кремнева визначають *інформаційну взаємодію* як процес передачі-прийому інформації, представленій у будь-якому вигляді (символи, графіка, анімація тощо) при реалізації зворотного зв'язку, розвинених засобів ведення діалогу (наприклад, можливість ставити питання в довільній формі, з використанням "ключового" слова, у формі з обмеженим набором символів, можливість вибору варіантів змісту інформації, режиму роботи з нею) при забезпеченні можливості збору, обробки, продукування, архівації, трансляції інформації.

Інформаційна взаємодія знаходиться у нерозривному зв'язку з *інформаційно-навчальною діяльністю*, яка заснована на інформаційній взаємодії між студентом, викладачем і засобами інформаційних технологій та направлена на досягнення навчальної мети. Вона включає наступні види діяльності: реєстрація, збір, накопичення, зберігання, обробка інформації про об'єкти, що вивчаються, явища; передача великих обсягів інформації, представленій в різній формі; інтерактивний діалог; управління реальними об'єктами; управління відображенням на екрані моделей різних об'єктів; автоматизований контроль (самоконтроль) результатів навчальної діяльності; корекція за результатами контролю; тренування; тестування [5, с. 28].

Технічний прогрес, за допомогою якого розвиток засобів дистанційної передачі інформації набув якісно нового значення, отримав назву "телекомунікації" (від грец. tele - удалину, далеко, лат. communicatio - спілкування). За допомогою телекомунікаційних систем сьогодні об'єднуються різні периферійні пристрої: комп'ютери та факси, навчальні заклади та супутники, відеокамери, роботи тощо.

Серед різноманітних телекомунікаційних засобів, які застосовує людство, є такі, котрі вдало зарекомендували себе у навчальному процесі: електронна пошта, глобальне мультимедійне середовище (WWW – Word Wide Web), телеконференції, електронні дошки об'яв тощо.

Використання телекомунікаційних засобів у навчальному процесі передбачає всі доступні для викладача засоби передачі інформації на відстань, включаючи комп'ютерні телекомунікації, теле- та радіоканали, супутниковий зв'язок тощо. Іншими словами, телекомунікація - це далекий зв'язок, дистанційний зв'язок, дистанційне передавання даних, тобто передавання усіх форм інформації, в тому числі даних, голосу, відео тощо між комп'ютерами лініями зв'язку.

Зазначені засоби дозволяють вчителю застосовувати їх у різноманітних аспектах, а саме: можливість роботи з одним респондентом (електронна пошта), з невеликою групою учасників будь-якої конференції (телеконференції), а також залучати до цього спілкування достатньо велику аудиторію у загальнодоступних конференціях багатьох мереж. Усі ці аспекти визначають властивості телекомунікацій, що у свою чергу, обумовлює методику використання їх у навчанні та роботі викладача.

Зважаючи на те, що з часом деякі терміни зазнають трансформації та доповнюють один одного, науковці вживають різноманітні визначення та тлумачення щодо поняття «інформація» та пов'язаних з нею властивостей. Відповідно у сучасній науковій літературі з інформаційних технологій навчання вживаються синонімічні вирази, пов'язані з поняттям "нові інформаційні технології", зокрема, "сучасні технології навчання", "нові інформаційні технології в освіті", "технології комп'ютерного навчання", "інформаційно-комунікаційні технології" тощо.

Визначення "інформаційні технології" уперше ввів В. Глушков. Він зазначає, що "інформаційні технології – це процеси, які пов'язані з переробкою інформації" [2].

У сучасній науковій літературі під інформаційними технологіями розуміють

сукупність методів та технічних засобів для збирання, створення, організації, зберігання, опрацювання, передавання, подання і використання. Тому важливим сьогодні залишається запровадження інформаційних технологій та мультимедійних засобів в освітні процеси, а також вироблення певних рекомендацій для вітчизняних фахівців щодо їх використання. Інформаційні технології як сукупність методів збору, обробки збереження та передачі інформації присутні у будь-якій галузі знань. Завдяки їх широкому інтегруванню у різні сфери людської діяльності, включаючи освіту, виник новий термін - "*інформаційно-комунікаційні технології*" (ІКТ).

Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в процес підготовки вчителів мистецьких дисциплін обумовлюється високим ступенем впровадження новітніх, конкурентоспроможних ІКТ в усі сфери суспільного життя. Тому пріоритетом наукових досліджень є розробка інформаційно-комунікаційних технологій, створення програмних засобів для комп'ютерно-орієнтованих систем і технологій, підручників і навчально-дидактичних матеріалів на електронних носіях. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес висуває нові вимоги до професійних якостей та рівня підготовки вчителів мистецьких дисциплін, потребує суттєвої перебудови у роботі, створення на заняттях атмосфери творчого пошуку та плідної співпраці. Отже, процес їх підготовки є одним з найбільш перспективних шляхів удосконалення методики навчання мистецьких дисциплін, реалізація якого стримується через нерозв'язаність таких проблем:

- відсутність теоретичного обґрунтування щодо застосування ІКТ при вивченні мистецьких дисциплін у ВНЗ;
- невизначеність співвідношення програмного забезпечення: загального, характерного для будь-якої навчальної дисципліни, та спеціального, притаманного лише мистецьким дисциплінам.

До того ж застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вищій школі характеризується сукупністю таких особливостей: складністю та невизначеністю, динамічним характером розвитку педагогічних процесів, суперечністю і важко формалізованим характером функціонування елементів системи підготовки вчителів загалом. Крім того, використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі вимагає застосування інноваційних методів навчання, які недостатньо використовуються в мистецькій освіті.

Саме ці чинники унеможливають більш широке використання цих технологій в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя мистецьких дисциплін.

Тому в період трансформації освіти важливим є здійснення моніторингу найближчих і майбутніх наслідків конкретних нововведень, пошук унікальних механізмів впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в галузі мистецької освіти з метою збільшення ефективності взаємодії основних суб'єктів освітнього процесу.

Завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям викладач може досягти більш високого рівня наочності, розширити можливості включення різноманітних вправ у навчання, а швидкий зворотний зв'язок сприятиме динаміці навчального процесу. Це дозволить йому сформулювати позитивне ставлення студентів до процесу засвоєння знань, сприятиме підвищенню мотивації до проведення кожного з етапів навчання, призведе до економії навчального часу та дозволить більш поглиблено засвоювати матеріал на заняттях. Адже при використанні ІКТ швидкість викладення матеріалу зростає приблизно до двох з половиною раз. Завдяки такій формі подання матеріалу, з одного боку слухач має можливість більше отримати інформації, з іншого - перед викладачем постає нагальна потреба у значно глибшій та ретельнішій підготовці для ефективного використання лекційного часу та підняття мотивації студентів.

У той же час, з огляду на вищезазначене, можна констатувати, що впровадження ІКТ у навчально-виховний процес не повинно спрямовуватись на поступове обмеження впливу й ролі викладача, його місця і значення у підготовці висококваліфікованих педагогічних кадрів. Функція викладача залишається ключовою ланкою навчально-педагогічного процесу, в якому він завжди буде підпорядкованим і керованим цим процесом.

Таким чином, розглянувши поняття "інформаційно-комунікаційні технології" та їх

складові, зазначимо наступне: використання ІКТ у навчально-виховному процесі дозволяє вивчати на якісно новому рівні дисципліни мистецького спрямування. Разом з тим слід остерігатися негативних наслідків необґрунтованої та надмірної, а також методично невиправданої комп'ютеризації навчального процесу. Впровадження ІКТ у навчально-виховний процес необхідно поєднувати з традиційними методичними системами навчання і врахувати педагогічну доцільність такого використання.

Література

1. Азаров Ю.П. *Искусство воспитывать: книга для учителя [Текст] / Ю.П. Азаров. - 2-е изд., испр. и доп. - М.: Просвещение, 1985. - 448 с.*
2. Глушков В.М. *Основы безбумажной информатики [Текст] / В.М. Глушков – М.: Наука, 1982.-552с.*
3. Зязюн І.А. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А.Зязюна/. – Київ: Видавництво “Віол”, 2000. – 626с.*
4. Малицька І.Д. *Розвиток інформаційних педагогічних мереж в освітніх системах зарубіжних країн [Текст] / І.Д. Малицька // Рідна школа – 2004. - №9. – С.73-76.*
5. *Педагогический словарь-справочник: Учеб.-метод. пособие для самостоят., работы студентов и аспирантов. Ч.1 / Авт.-сост. А.И. Воротникова, Т.Л. Кремнева. Тамбов: Изд-во Тамб. ун-та, 2000. 51с.*
6. *Педагогічні технології. Досвід. Практика: Довідник / П.І Матвієнко та ін. — Полтава: ПОПОПП, 1999. – 375с.*
7. Тихонов А.Н. *Развитие единой образовательной информационной среды в Российской Федерации / А.Н. Тихонов. Университет управления: практика и анализ. 2001. № 4(19).*
8. Sakamoto T. *The Role Of Educational Technology In Curriculum Development. -Paris, 1974. p. 26-48.*

УДК 37:780.616.432

Бутенко Т.М., Сахарова Л.О.

ФОРМУВАННЯ ЗВУКОТВОРЧОЇ ВОЛІ СТУДЕНТА У ПРОЦЕСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розглянуто педагогічні принципи К. Мартинсена. Здійснено аналіз його поглядів щодо індивідуальної фортепіанної техніки та методів навчання гри на фортепіано. Висвітлено головні аспекти педагогічних принципів К. Мартинсена, які ґрунтуються на концепції звукотворчої волі, комплексу вундеркінда.

Ключові слова: виконавець, педагогічні принципи, гра на фортепіано.

В статье рассмотрены педагогические принципы К. Мартинсена. Осуществлен анализ его взглядов относительно индивидуальной фортепианной техники и методов учебы игры на фортепиано. Отражены главные аспекты педагогических принципов К. Мартинсена, которые основываются на концепции звукотворческой воли, комплексе вундеркинда.

Ключевые слова: исполнитель, педагогические принципы, игра на фортепиано.

The article describes K.Martynsen's pedagogical principles and the analysis of his view on individual piano technique and piano teaching methods. Article describes main aspect of K.Martynsen's pedagogical principles, which are based on pedagogical rationale as the basis of musical learning, sound imaging will and prodigy complex. His first work on the theory and techniques of piano was «Individual piano technique» (based on sound imaging will). It was published in 1930.

The main idea of K.Martynsen's piano pedagogy is: true technique ever produced and cannot be produced separately and independently of artistic intentions of the artist, and always